

KONFERENCIABESZÁMOLÓ

Schneider Henrik

„Globális hangok csúcskonferenciája” – Global Voices Summit 2006

Új-Delhi, India
2006. december 15–17.

Bevezető

A konferencia főként a civil média jövőjével, fejlődési lehetőségeivel foglalkozott. Emellett – annak köszönhetően, hogy a résztvevők igen sok országból érkeztek, s köztük kiemelkedően nagy számban voltak jelen a fejlődő országok képviselői – alkalmat nyújtott a témához kapcsolódó nemzetközi kezdeményezések egyeztetésére is.

A konferencia programjában kiemelten fontos szerepet kaptak az alábbi témák:

- *A civil média eszköztárának fejlesztése és kibővítése (outreach)*. Ennek a koncepciónak az a lényege, hogy az online közösségek pozitív hatásait nem nyugati szemlélettel, az úgynevezett *push* módszerekkel kell a fejlődő országok speciális környezetére adaptálni (vagy arra rákényszeríteni), hanem ottani szakemberek felkészítésével meg kell teremteni a speciális igényekre válaszoló egyedi megoldások lehetőségét, ezzel is erősítve az internetnek a sokféleséget erősítő, gazdagító és megújító hatását.
- *A kínai–afrikai párbeszéd elősegítése*. A kínai–afrikai gazdasági kapcsolatok erősödéséről sokat olvashatunk, a kulturális „ismerkedés” azonban sokkal lassabban halad. Ezen segíthet a civil média eszközeit és résztvevőit mozgósító új projekt.
- *Egy különleges, olcsó számítógép-prototípus kifejlesztése*, amely forradalmasíthatja az online hozzáférést és a gyerekek internethasználatát.

A Global Voices projekt sikertörténete

Az úgynevezett „fejlett világ” és a „fejlődő államok” közötti kommunikációban sokáig hivatásos újságírók játszottak közvetítő szerepet. Erre már egyre kevésbé van szükség, mert a különféle lokalitások elkötelezett polgárai saját maguk is hírt adhatnak az őket érintő történésekről. A *Global Voices*- (röviden: *GV*-) projekt ezeket az önálló hangokat igyekszik összekapcsolni, felerősíteni és olyan alternatív globális információs háttérforrást kialakítani, amely a tömegtájékoztató nézőpontját kontextuálisan és tényszerűen

rűen is kiegészíti, esetenként helyesbíti. Mindezt a világszerte egyre terjedő blogok helyi figyelésével és azok tartalmának lefordításával és aggregálásával éri el. Az elmúlt két évben a projekt igen sikeres mozgalommá fejlődött, amit mi sem bizonyít jobban, mint az olyan nagy hagyományos médiaszereplők folyamatos figyelme és támogatása, mint a *Reuters* és a *BBC*.

A projekt 2004-ben indult, először csak egyszerű közös blog formájában. Azután kezdtek megszületni az egy-egy téma köré fonódó összefoglalók, amelyekből többéves fejlődés során, féltucatnyi regionális szerkesztő és további közel 100 önkéntes közreműködésével alakult ki a jelenlegi forma. Előrelépés történt a nyelvek tekintetében is: míg az összekapcsoló nyelv eleinte csak az angol volt, a tartalom mára már több más nyelven is elérhetővé vált, és szinte valamennyi cikk olvasható kínaiul is. A cél nem az, hogy a *GV* a világ legfontosabb közösségi hírportáljává fejlődjön, hanem egy olyan modell működőképességének bizonyítása, amely másutt, mások által is könnyen adaptálható.

A projekt elismertségét jelzi a *Reuters* folyamatos anyagi támogatása és az is, hogy 2006-ban a portál elnyerte az „innovatív újságírás Knight Batten díját” (*Knight Batten Award for Innovation in Journalism*), többek között olyan médiaszereplők elől, mint például a *Washington Post*. A közösségi hírszolgáltatás fontosságát nyomatékosan hangsúlyozza továbbá, hogy a *Time* magazin 2006-ban azt az egyszerű állampolgárt kiáltotta ki „Az év embere” pályázat első helyezettjének („*You*”), aki részt vesz a közösségi információmegosztás hálózatában.

A *GV* hatással van a hagyományos médiára is. Felhasználása (információforrásként, ötletbázisként) sokszor még akkor is felismerhető, ha nem jelölik meg egyértelműen forrásként.

Az outreach koncepció

Az elmúlt két esztendő sikerei bizonyították, hogy a személyes „civil” tudósításon alapuló tájékoztatás koncepciója működik. Az eredeti mottó – „A világ beszél, te odafigyelsz rá?” (*The world is talking, are you listening?*) – azonban fordítva is egyre inkább érvényes: „A világ figyel, te beszélsz hozzá?” (*The world is listening, are you talking?*), ugyanis – bár a források hitelessége és a figyelem is egyre nő – a tájékoztatás térképén még mindig sok a fehér folt. Az *outreach* koncepció lényege tehát az, hogy a globális civil médiában még nem reprezentált régiók is szóhoz jussanak.

Először is érdemes átgondolni, mi minden kell az „észrevehető” blogok elkészítéséhez:

- digitális írástudás,
- rendszeres internet-hozzáférés,
- olyan nyelv ismerete, amit a célközönség is megért.

Mindhárom feltétel meglétét nem könnyű biztosítani, főleg a fejlődő országokban. Ezeknek az alapvető előfeltételeknek a megoldására ez a projekt önmagában nyilvánvalóan nem vállalkozhat. Azonban ha a fenti adottságok legalább néhány közreműködésre hajlandó ember számára adottak, ez az induláshoz már elégséges lehet. A

leendő civil tudósítók felkészítéséhez a GV-projekt eddigi tapasztalatai is nagy segítséget nyújthatnak.

A közelmúltban indult egy közép-ázsiai kezdeményezés is, melynek keretében a régiót ismerő és a civil médiában jártas aktivisták több országban igyekeztek megismertetni a lehetőségeket az érdeklődőkkel. A tapasztalatok és a fogadtatás nagyon pozitív volt, amiből fontos tanulságokat lehetett levonni a további lépésekhez is.

Az ideális célközönség meghatározása az ismeretek terjesztésére

- **Újságírók:** kézenfekvő választás, bár az újságírók szakmai háttérük miatt legtöbbször kissé túlbonyolítják a dolgot, és ez megnehezíti a helyzetet. Tipikus viták fordulnak elő a hivatásos újságírás és a civil újságírás különbségei (például a hitelesség, a pontosság) kérdéseiben. Az újságírók tájékoztatási motivációja ugyanakkor igen erős.
- **Diákok:** velük a legkönnyebb az alapelveket megértetni, lelkesedésük és elkötelezettségük azonban időben erősen változó lehet.
- **Az új technológiák iránt érzékeny emberek (techies):** az ő esetükben ezek a dolgok akkor is jó táptalajra lelhetnek, ha végül nem is tudósítási célokra használják fel az online közösségi eszközöket, hanem csak jártasságot szereznek az alkalmazásukban, és ezáltal a konkrét tudósítói munkával egyenértékűen fontos helyi támogató erőforrássá fejlődnek.

A tapasztalatok alapján az *outreach* koncepció jegyében folytatandó további aktivitás várható a régióban olyanok részéről, akiket az „oktatók oktatása” (*train the trainer*) programok során készítettek fel. Fontos tapasztalat, hogy a tudás átadása valóban sikeresebb és hitelesebb lehet, ha olyan helyi oktatók részvételével történik, akiket korábban felkészítettek erre a feladatra. A „messziről jött ember azt mond, amit akar” effektus különösen hamar felbukkan, ha nyugati példák alapján, nyugati emberek akarják a fejlődő országokban megmondani, hogy mit, mikor és hogyan kellene tenni.

A közreműködők bevonásának főbb problémái

- Hozzáférés a technológiához (az ár nagy gondot jelent).
- A szöveges, illetve hangos bejegyzések kérdése.
- Miért éri meg ezzel foglalkozni? Mi ösztönözheti a tudósítókat?
- Az attitűd dilemmája (valami mellett könnyebb hiteles hangot megütni, mint valami ellen).
- Gyermek bevonása és olcsó gépek fejlesztése (*One Laptop Per Child*, erről részletesebben lásd a következő bekezdést).
- Nyelvi problémák:
  - Hogyan lehet a fordítást megoldani?
  - Hogyan kell kiválasztani azt, amit érdemes lefordítani?
  - Hogyan lehet önkéntes fordítókat bevonni?
  - A nyelv nem csak szövegből áll! A zene és a képek is beszélnek.

A fordítási gondok és a nyelvi nehézségek áthidalására felvetődött egy ötlet, amely – bár a *Global Voices* a kínai és angol nyelvű változatok mellett már a közeljövőben

több világnyelven is folyamatosan és frissen elérhető lesz – újabb lendületet adhat a tartalom fejlesztésének. A cikkek teljes terjedelemben, írásban történő lefordítása rendkívül nagy feladat. Itt is be lehet vonni azonban a közösséget oly módon, ha a portál szerkesztői minden közleménynél lehetőséget biztosítanak arra, hogy bárki, aki olvassa a cikket, közvetlen hozzáféréssel hanganyag formában rögzíthesse annak a saját nyelvére lefordított változatát, akár zanzásított formában, akár teljes terjedelmében. Ez nem túl sok időt vesz igénybe, a hozzáadott értéke azonban majdnem akkora lehet, mint a szabályos fordításé. Mivel a feladat technikailag megoldható, várható, hogy a weboldal következő verziójában már ilyen megoldásokkal is találkozunk. (A jelenleg zajló nagyobb átalakítás programjában ez a funkció még nem szerepel, de a *web 2.0* kezdeményezések alapvető jellemző vonása a folyamatos fejlesztés és az új verziók gyakori megjelenése.)

One Laptop Per Child (OLPC)

A jelenleg még a véglegesítési fázisban levő *OLPC*-programnak az a célja, hogy a lehető legtöbb gyerek már minél kisebb korában hozzáférhessen modern számítástechnikai eszközökhöz. Fontos feladat annak az eldöntése, hogy a gyerekek számára kifejlesztett *laptopon* milyen alkalmazások és tartalmak legyenek előre installálva. A kezdeményezésnek a tartalomért felelős vezetője, S. J. Klein bemutatta a konferencián az új fejlesztésű *OLPC notebook* egyik prototípusát.

A *laptop* a szokásos kinyitható formából *tabletPC* formára is hajtható. Felszereltségbe beletartozik a beépített mikrofon és kamera, és természetesen a vezeték nélküli internetkapcsolat antennája is. Felnőttek számára a billentyűzet kicsi, de a gyerekeknek, akiknek szánják, éppen megfelelő méretű. Érdekes volt megfigyelni, hogy a laptop kinyitásával a felnőttek percekig bajlódtak, míg a gyerekek általában legfeljebb fél perc alatt rájöttek a kinyitás trükkjére. Lemezes háttértár nincs, 512MB memória áll a rendszer és az alkalmazások rendelkezésére, bár az USB-csatlakozón keresztül természetesen további kapacitás is hozzáadható. A végső verzió ára valószínűleg inkább a 200, mint a 100 dollárhoz (ami az eredeti cél lett volna) lesz közelebb, de ez még mindig elismerésre méltó, ha mérlegeljük, hogy ez nem „játékszámítógép”, hanem valóban gyerekek számára optimalizált olcsó számítógép.

A koncepció egyik legfontosabb eleme, hogy szinte minden alkalmazás távoli felhasználók közötti kollaboratív funkciókkal van ellátva – így már gyermekkorban erősíti az információmegosztás, a közösségi tartalom és az értékteremtés fontosságának tudatát a felhasználókban. (Az interaktív felület technikailag *Sugar* elnevezésű rendszeren alapul.)

A konferencián érdekesítő beszélgetés folyt arról, hogy vajon mire lehet számítani, ha témérdek hálózatba kapcsolt gyerek kezdi majd el használni ezeket a készülékeket. Mire használják majd, milyen közösségi kapcsolatok és etikettek alakulnak ki? Miről folyik majd a beszélgetés? Mindezekkel a kérdésekkel kapcsolatban rendkívül eltérő vélemények hangzottak el, egyesek kifejezetten rossz elgondolásnak tartják, hogy gyerekeknek a kezébe minél előbb számítógépet adjunk.

A Hibiscus-projekt

A hírekből mindannyian tudjuk, hogy a kínai–afrikai gazdasági és társadalmi kapcsolatok – különféle érdekek szerint rendeződve – egyre erősödnek. Jól mutatja ezt a közeledést például az, hogy a nemrégiben Pekingben tartott Afrika csúcstalálkozóan több afrikai vezető vett részt, mint a legtöbb afrikai uniós értekezleten. A kapcsolatok folyamatos fejlődésének egyik gátja azonban az a tény, hogy e két világ, Afrika és Kelet-Ázsia nem sokat tud egymásról. A *Global Voices Summit* kínai és afrikai résztvevői az első napon egy kreatív szellemű műhelyfoglalkozás keretében meghatározták azokat a konkrét teendőket, amelyek el kell végezni annak érdekében, hogy a blogok és egyéb közösségi tartalomszolgáltatási eszközök elősegíthessék az ismerkedési folyamatokat. Annál is inkább, mert a kapcsolat jelenleg erősen aszimmetrikus, és a korábbi gyarmatosítási negatív emlékek miatt ez egyik félnek sem kedvező.

A résztvevők a következő fő problémák és a belőlük adódó konkrét tartalmi követelmények azonosításával indították útjára a párbeszéd kezdeményezését:

- Afrika jelenleg elég gyengén reprezentált a kínai médiában, és a legtöbb embernek csak nagyon korlátozott információja van a régióról.
- A média tekintetében szembetűnő aszimmetria áll fenn. Afrikában több kínai csatorna (például a CCTV) fogható, Kínában azonban eddig nem adtak hivatalos engedélyt egyetlen afrikai rádió- vagy televízióműsor helyi sugárzására sem.
- Afrikát a kínaiak elsősorban szegény kontinensnek látják, amit csak korrupt kormányok által vezetett „inaktív” polgárok laknak.
- Afrikában sokan úgy vélik, hogy a kínaiak nem törődnek Afrikával, és csak egy dolog érdekli igazán őket: az afrikai erőforrások. Ennek a megcáfolása rendkívül fontos lenne a kínai fél számára.

A kulturális párbeszéd megindításának időszerűségében és fontosságában valamennyi résztvevő egyetértett, és az *online* kezdeményezések között még bizonyára hallani fogunk a *Hibiscus* projektről. Másrészt ismét egyértelműen bebizonyosodott, hogy a kötetlen személyes megbeszélések *online* kezdeményezések tervezésekor is sokkal könnyebben és eredményesebben indíthatják el a párbeszédet. Még a nézetkülönbségek és az ellentétek számbavétele során is egyre több fontos közös elem merült fel.

Értékelés

A konferencia egy igen sikeres civilmédia-kezdeményezés további fejlődésének előmozdításán túl sok más olyan *online* projekt kiindulópontja is lehet, amelyek a különböző kultúrák kommunikációját segíthetik. Fontos tapasztalat, hogy az effajta rendezvények alkalmasak az aktivisták, az érintett iparági szereplők és jeles egyetemi kutatók összehozására. Az egy teremben, egy asztalnál közösen hozott döntések megeremtik a továbblépés feltételeit. A *Global Voices* mellett érdemes lesz figyelemmel követni az *OLPC*- és a *Hibiscus* projekteket is.